

جلد اول

بسمه تعالی

سیاست های جمعیتی جهان

خاستگاه، تکامل و تأثیرات آن

تألیف:

جان اف. می

مترجمین:

مجتبی دلبازی اصل

قاسم علی محمدی

محمد علی آرمند

انتشارات صفیر سیمرغ

پاییز ۱۳۹۵

سرشناسه

می، جان اف.، ۱۹۵۰ - م.

May, John F.

سیاست‌های جمعیتی جهان (خاستگاه، تکامل و تأثیرات آن)/تألیف

عنوان و نام پدیدآور: : جان اف. می؟ مترجمان مجتبی دلبازی اصل، قاسم علی محمدی،

محمدعلی آرمند.

مشخصات نشر : زنجان: صفیر سیمرغ، ۱۳۹۵-

مشخصات ظاهری : ج.: جدول.

شابک : ۲۰۰۰۰۰ ریال ۴-۰-۹۶۵۸۴-۶۰۰-۹۷۸-۱. ج. ۱.

وضعیت فهرست نویسی : فیبا

عنوان اصلی: : World population policies: Their Origin, Evolution, and

یادداشت : impact

یادداشت : واژه نامه .

یادداشت : کتابنامه

موضوع : جمعیت

موضوع : Population

موضوع : سیاست جمعیت

موضوع : Population policy

شناسه افزوده : دلبازی اصل، مجتبی، ۱۳۶۶ -، مترجم

شناسه افزوده : منوچهر محمدعلی، ۱۳۶۸ -، مترجم

شناسه افزوده : علی محمدی، قاسم، ۱۳۶۹ -، مترجم

رده بندی کنگره : HB ۷۱/۱.۳۶ ۱۳۹۵

رده بندی دیویی : ۳۰۴/۶

شماره کتابشناسی ملی : ۴۳۶۹۹۰۲

سیاست‌های جمعیتی جهان (خاستگاه، تکامل و تأثیرات آن)

مترجمین: مجتبی دلبازی اصل، قاسم علی محمدی، محمدعلی آرمند

ناشر: انتشارات صفیر سیمرغ

ناظر چاپ: اسد نصیری

صفحه آرا: مریم جعفری مراد

طراحی جلد: مریم جعفری مراد

چاپ و صحافی: ولیعصر

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۵

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۶۵۸۴-۰-۴

simorghpublication@gmail.com

safirisimorgh.blogfa.com

مراکز پخش: خدابنده (قیدار)، جاده زنجان - قیدار، جنب باربری نصیران. تلفن: ۰۲۴۴۲۲۷۷۹۷

زنجان، سعدی وسط، روبروی پاساژ ایران زمین، کوچه عباس منتخبی، کد پستی: ۴۵۱۴۶۹۵۱۶۸

تلفکس: ۰۲۴۳۳۳۶۵۱۸۶

فهرست طالب

صفحه

عنوان

فهرست جداول

فهرست شکل ها و نقشه ها

یادداشت مترجمان ۱

پیشگفتار ۳

درباره مؤلف ۳

قدردانی مؤلف ۳

فصل اول: مقدمه کلی ۱

مفهوم کلی سیاستهای جمعیتی ۳

طرح کلی کتاب ۱۰

فصل دوم: روندها و موضوعات جمعیت جهان ۱۹

روندها و الگوهای جمعیتی جهان ۲۰

گذار جمعیتی و اپیدمیولوژیکی ۲۹

کانون: اپیدمی ایدز/ اچ آی وی ۲۴

کشورهای با باروری بالا، متوسط و پایین ۳۸

۴۲	رشد آینده جمعیتی و ساختارهای سنی در حال تغییر
۴۸	افزایش مهاجرت بین المللی
۵۵	مسائل جمعیتی قدیم و جدید
۵۷	کانون : نواحی داغ و سرد جمعیتی
۶۰	نتیجه گیری
۶۳	فصل سوم: چارچوب سیاستهای جمعیتی
۶۴	سیاستهای جمعیتی چیست؟
۶۸	مالتوس و مارکسیسم
۷۴	جمعیت و توسعه اجتماعی - اقتصادی
۷۸	کانون: سندهای جمعیتی اساسی
۸۴	مسائل حقوق بشر
۸۸	متغیرهای مداخله‌ای و اهرم‌های سیاستی
۹۲	بازیگران، ابزارها و فرآیندهای سیاسی
۹۸	وجه تمایزات اجرایی
۹۹	کانون: سیاست‌های خفه شده کشورهای صحرای آفریقا، سطر بوروکراسی
۱۰۳	چالش‌های اجرایی
۱۰۵	نتیجه گیری
۱۰۷	فصل چهارم: نخستین برنامه‌های بهداشت عمومی و جمعیت
۱۰۸	اقدامات اولیه در جهت کاهش مرگ و میر
۱۱۴	برنامه‌های بیماری‌های خاص
۱۲۲	برنامه‌های پیشگام تنظیم خانواده
۱۳۱	توسعه اقدامات تنظیم خانواده
۱۳۳	کانون: جنبش جمعیت
۱۳۷	مؤلفه‌های برنامه‌های تنظیم خانواده
۱۳۸	کانون: مجای ویراودیا، فعال مخرب

۱۳۹	نتیجه گیری
۱۴۱	فصل پنجم: بین المللی کردن موضوعات جمعیتی
۱۴۳	پارادایم‌های بین المللی جمعیت
۱۴۸	کانون: نگرش‌های در حال تغییر به سمت موضوعات جمعیتی در کلمبیا
۱۵۴	مؤسسات جدید جمعیتی
۱۵۷	کانون گام‌های جدید فرانسه در برنامه‌های بین المللی جمعیت
۱۶۳	کنفدراسیون جهانی جمعیت
۱۷۱	توسعه جدید و حداقل‌های قدیم
۱۸۱	اهداف هزاره‌ای توسعه
۱۸۴	بهبودهایی در داده‌های جمعیت
۱۸۵	کانون: حرکت بین‌المللی در جهت جمع‌آوری داده‌های جمعیتی
۱۹۱	دسترس‌پذیری پیش‌بینی‌های جمعیتی
۱۹۶	کانون: آیا جمعیت هندوستان می‌تواند ۲ میلیارد نفر برسد؟
۱۹۸	نتیجه گیری
۲۰۱	فهرست اختصارات
۲۰۹	منابع

یادداشت، متن، بمان

رشته جمعیت‌شناسی از آن رشته‌هایی است که بدلیل کمبود منابع و همچنین به سبب تازه بودن این رشته، فقط آن متخصص مجرب در این حوزه، تاکنون فرصت چندانی برای تألیف و ترجمه کتاب‌های مورد نیاز این حوزه به وجود نیامده است، به همین دلیل شایسته است که پژوهشگران و مترجمان کشور به ترجمه‌ی کتاب‌های مورد نیاز رشته جمعیت‌شناسی بپردازند تا نیازهای علمی دانشجویان برطرف گردد.

کتابی که پیش رو دارید عنوان لاتین *world population policies* نوشته جان می که ترجمه فارسی آن سیاست‌های جمعیتی جهان می‌باشد. نویسنده تلاش کرده است تا در فصول نه گانه کتاب به مسائل مختلف مرتبط با سیاست‌های جمعیتی جهان بپردازد و مطالبی در خور و شایسته در زمینه سیاست‌های موجود و بحث‌های جمعیتی جهان در ژانرهای گوناگون ارائه بکند.

در این ترجمه سعی شده است که از اضافه‌گویی پرهیز گردد و مطالب عیناً بدون کم و کاست بیاید کتاب بدلیل حجم زیاد در دو جلد منتشر می‌گردد که جلد اول شامل پنج فصل و جلد دوم فصل‌های ششم تا نهم را دربرمی‌گیرد لذا به خوانندگان عزیز توصیه می‌گردد به دلیل دست‌یابی به مطالب قبل از شروع به خواندن کتاب به

فهرست جلد اول مراجعه نمایند.

نکته قابل توجه در این اثر بررسی مهاجرت کشورهای مختلف از ملت‌های جهان سوم به کشورهای توسعه یافته خصوصاً قاره اروپا می‌باشد که در اواخر سال ۲۰۱۵ (م) تا اوایل سال ۲۰۱۶ (م) صورت می‌پذیرد و مطلبی که بسیار قابل تأمل می‌باشد این است که نویسنده ارجمند این موضوع را مورد بحث و بررسی قرار داده و این فاجعه انسانی را به عنوان یک چالش بزرگ مطرح کرده است.

در پایان، شایسته است از عزیزانی که در تدوین، ترجمه و چاپ این اثر ما را یاری نمودند تقدیر و سپاس‌گزاری بنماییم از جناب آقای دکتر عباس عسکری ندوشن استادیار گروه جمعیت‌شناسی دانشگاه یزد که کتاب حاضر را جهت ترجمه پیشنهاد نمودند و از سرکار خانم مریم جعفری مراد بخاطر تایپ و صفحه‌آرایی بسیار ممنون و سپاسگزاریم بی‌شک این ترجمه را فضا می‌داید که می‌تواند با انتقادات صحیح و عالمانه خوانندگان بصیر در چاپ‌های دیگر با متنی روان تر ارائه گردد.

مجتبی دلبازی اصل

ناشم علی محمدی

حمد علی آرمند

پاییز ۱۳۹۵

پیشگامی در

اگر به نگرانی درباره تعادل بین رشد جمعیت و منابع در دسترس بیش از ۲۰۰ سال پیش، از زمان و ماس مالتوس بوده است، با این حال سیاستهای عمومی برای تحت تاثیر قرار دادن متدیرها جمعیتی منشأ جدیدتری دارند. البته، مالتوس از غیرقابل کنترل بودن جمعیت به سرعت در حال افزایش، ناامید بود. تولید غذا هر چه بیشتر بطور اجتناب ناپذیری در نتیجهی رشد جمعیت با نتیجهی افزایش تعداد گرسنگان و فقر برای اکثریت مردم تنزل پیدا کرد. و به مرور زمان خود برای اتخاذ تصمیم جهت کاستن از سرعت رشد جمعیت تأکیدی می کرد. اگر چه ابزار و وسایل برای انجام چنین کاری کم و واکنش های مناسب در این باره اندک بود.

سیاستهای جدید جمعیتی، دست کم در سطح ملی می بایست ۱۵۰ سال تا اوایل دهه ۱۹۵۰- یعنی تا زمانی که جمعیت شناسان بطور غیر منتظره ای به عنوان نتیجه مرحله اول سرشماریهای بعد از جنگ جهانی دوم، پیش بینی کردند که جمعیت جهان در نرخ های بی سابقه ای، بویژه در آسیا در حال رشد می باشد منتظر می ماندند. نگرانی ها شروع به انتشار قریب الوقوع «انفجار جمعیت» نمودند و آن کس هشدارهای اولیه مالتوس، رهبران بین المللی را وادار به شروع اقداماتی در جهت متوقف کردن این رشد سریع کرد. سال ۱۹۵۲- سالی که کنش های جمعی را بطور فزاینده ای در میان ملت ها در طول ۴۰ سال بعد به عمل آورد- را شاید بتوان به عنوان سال شروع جنبش بین المللی جمعیت مشخص کرد. در سال ۱۹۵۲، دو مؤسسه مهم بین المللی پدیدار شدند- فدراسیون بین المللی برنامه ریزی شده والدینی و شورای جمعیت- که بطور قابل توجهی متوجه حرکت برای کنش همگانی جهانی در طول ۲۰ سال بعد شد و هندوستان در همان سال، نخستین سیاست جمعیتی ملی جهانی را اعلام کرد- یک تعهد

ملی برای کاهش نرخ های موالید از طریق اقدامات تنظیم خانواده ملی.

خوب است گزارش شود این جنبش که از این نقطه های اولیه جهش کرد، با سرعت و تأثیر یکنواختی در سرتاسر جهان شکوفا شد و رشد کرد و تأثیراتی در سراسر جهان بر جای گذاشت، اما چنانکه جان می در این کتاب نشان می دهد، جنبش بین المللی جمعیت، جنبشی با تأثیرات اندک بود. در طول ۲۰ سال اول بعد از ۱۹۵۲، شناخت جهانی از مسأله جمعیت نسبتاً کند رشد کرد و تنها مداد کمی از کشورها، که تقریباً همه آنها از آسیا بودند، تصمیم به انجام اقداماتی در جهت کاهش از رشد جمعیت گرفتند. در میان آن ملی که شروع به انجام اقدامات کاستن از رشد جمعیت کردند، کشورهای جنوب آسیایی هندوستان در دهه ۱۹۶۰، سریلانکا و پاکستان بودند و از آن به بعد اقدامات آنها توسط سنگاپور، تایوان و کره جنوبی، اندونزی و تایلند پیگیری شد. تا اواخر دهه ۱۹۶۰ بسیاری از ملل بزرگتر آسیایی سیاستهای جمعیتی را پذیرفته بودند، تقریباً همه آنها برنامه های برنامه های خدمات تنظیم خانواده را در بر می گرفتند.

اگر چه آن برنامه ها در شرق و جنوب شرق آسیا برای اکثر مناطق و همینطور در پایین آوردن نرخ های موالید تقریباً موفق بودند، اما کشورهای هندوستان و پاکستان که یک دهه یا بیشتر این برنامه ها را شروع کرده بودند، موفق نبودند. برنامه های آسیای جنوبی نتایج ناامید کننده ای به دست آورد و شاید به این دلیل بود که آنها نخستین و پیشقدم ترین کشورهایی بودند که مرده ها را قرار گرفتند. در بسیاری از حوزه ها منجر به افزایش بدبینی درباره چگونگی تأثیر برنامه های تنظیم خانواده در کاهش باروری شد. بسیاری از جمعیت شناسان دانشگاهی، در سال ۱۹۶۰، به گونه زوجین به برنامه های تنظیم خانواده ارادی پاسخ می دهند، تردیدهای زیادی داشتند و در نتایج ناامید کننده برنامه های تنظیم خانواده ی آسیای جنوبی مشاهده کردند که تقاضا برای اندازه های خانواده های کوچکتر نیاز خیلی بیشتری به تقاضای محرک وجود دارد. بنابراین، فراخوان و اطلاعیه ها برای اقدامات «فرا تر از تنظیم خانواده» - اقداماتی در جهت ترغیب آرزوی خانواده های کوچکتر و یا برای جایزه دادن مستقیم به افرادی که به این نوع از خانواده ها دست پیدا کنند، شروع شد. این اقدامات از تلاشهای نسبتاً غیرمستقیم موازی همچون بهبود دسترسی دختران به آموزش و کاهش نرخ های مرگ و میر زیر ۵ سال، تا مداخلات فعال تری همچون محرک های پولی برای استفاده از وسایل پیشگیری از بارداری یا تحدید موالید، تا اقدامات شدیدتر از جمله سهمیه بندی

دسترسی به مسکن بر پایه اندازه خانواده کوچک یا وادار کردن افراد برای عقیم‌سازی، رده‌بندی می‌شد. سیاستگذاران در هندوستان هنگام شکست برنامه‌های تنظیم خانواده ارادی از اینکه آن برنامه‌ها به چنین راه حل‌هایی برگردند، خیلی ناامید شدند. مراجع اقتدار کشور چین، با سیاست تک فرزندی خود، دوباره به سیاستهای اجباری مشابه برگشتند.

همزمان با جمعیت‌شناسان شکاک دو گروه برجسته از اقتصاددانان که درباره جنبش بین‌المللی جمعیت مردد بودند، وجود داشتند. گروه اول، این ایده مalthusianستها را که رشد سریع جمعیت یک مانع بر سر راه توسعه و رشد اقتصادی است، به چالش کشید. گروه دیگر، این مورد را مورد سؤال قرار دادند که تنظیم خانواده داوطلبانه، اساساً جاذبه مهمی در پایین آوردن تعداد خانواده‌های روستایی در کشورهای در حال توسعه برای آن خانواده‌های بزرگی که آنچه آنها بعنوان یک پاسخ منطقی به فقر دریافت می‌کردند، نیاز به کار خانوادگی و کشاورزی، همچنین برای آن کودکانی که منبع امنیت برای سنین پیری هستند، خواهد داشت. با توجه به نفوذ و اهمیت‌شان بعنوان مشاوران دولتها، این چنین اقتصاددانانی نقش مهمی در خنثی کردن دوباره بسیاری از دولتهایی که از جای دیگری در جامعه بین‌المللی دریافت می‌کردند، ایفا می‌کردند.

جان می‌داستان چگونگی مجموعه کنفرانس‌های بین‌المللی جمعیت را که از کنفرانس ۱۹۷۴ بخارست و ۱۹۸۴ مکزیکوستی شروع شد و تا کنفرانس ۱۹۹۴ قاهره ادامه پیدا کرد نقل می‌کند. این کنفرانس‌ها به تدریج اجماع جهانی را به طرفداری از یک رویکرد توسعه مدارانه‌ی گسترده نسبت به سیاست جمعیتی به خود آوردند. این رویکرد بر روی مسائل زیر تأکید می‌کرد: توانمندسازی زنان، بهبود سلامت کودک و مادر، تنظیم خانواده اختیاری در یک چارچوب بهداشت باروری گسترده‌تر و حمایت از حقوق باروری افراد-اجماع معروف قاهره. نویسنده کتاب چگونگی موفقیت برنامه‌های داوطلبانه در بسیاری از کشورها و همچنین افزایشی که بدرفتاری‌های حقوق بشر در دیگران ایجاد می‌کند و اینکه چگونه تغییرات جمعیتی در طول ۲ یا ۳ دهه گذشته، مسائل و بحث‌های سیاسی جدیدی را درباره نرخ‌های خیلی پایین باروری، پیری سریع جمعیت و نرخ‌های بالای مهاجرت بین‌المللی ایجاد کرده است نشان می‌دهد. این کتاب درباره چگونگی دشواری این مسائل در کشورهای توسعه یافته

می‌گوید، گو اینکه پیری جمعیت بقاء مدل اجتماعی- اقتصادی ما بعد صنعتی را به چالش می‌کشد و مهاجرت به داخل غالباً، به عنوان تهدیدی علیه هویت ملی تلقی می‌شود.

امروزه، می‌توان گفت که تنها کشور چین است که سیاست جمعیتی را که از چارچوب گسترده توافق قاهره بیرون آمد، حفظ کرده است. با وجود موفقیت چشمگیری در کاهش باروری (نرخ باروری چین پایین‌تر از سطح جانشینی، تقریباً دو فرزند به رای هر زن است)، اما این سیاست پیامدهای پیش‌بینی نشده جدی‌ای داشته است؛ یعنی یک انفجار بد نسبت جنسی ناشی از زیادی فرزندان پسر نسبت به دختر؛ و یک جمعیتی که هم‌اکنون خیلی سریع برای افزایش نگرانی‌های جدی‌ای دربارهٔ عرضه آینده نیروی کار ای حفظ رشد اقتصادی چشمگیر، در حال پیرشدن می‌باشد.

دکتر استیون دبلیو. سیندینگ

دسایم سابق فدراسیون برنامه‌ریزی بین‌المللی والدین

منچستر، ورمونت